

Michael Einsperg

Oratio De Scholis Publicis, Et Quod utilius sit Pueros & Iuventutem publice informari quam privatim

Rostochi[i]: Richelius, 1652

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730148165>

Druck Freier Zugang

R II phys 1652

Michael Einspurg

³⁰
ORATIO
DE
SCHOLIS
PUBLICIS.
ET

Quod utilius sit Pueros & Juven-
tutem publicè informari quam
privatim.

Conscripta

à
MICHAELE EINSBERG,

Anno Salutis reparatae
M. D. C. LII.

ROSTOCHI

Typis Johannis Richelii, Sen. Typogr.

VIRIS

Clarissimis, Literatissimis, multarumq; Virtu-
tum laude Præstantissimis,

DN. M. BARACHIÆ SPRAD-
LERO, Rectori.

DN. M. JACOBO BALTHASA-
RIS, Con-Rectori.

DN. JACOBO PRILLEVITZ,
Cantori.

DN. JOHANNI REINHARDI,
Hypodidascalo.

Collegis Scholæ Gryphiswaldensis
dignissimis, solertissimis, optime
meritis,

*Dominis, Fautoribus omni Obser-
vantia cultu dignissimis*

offert

Michaël Einsperg.

Quemadmodum in Semine spes Messis est
 posita: sic totius reliqua Via Expectatio, ab educatione
 pueritiae pendet: Adeo, ut etiam Parentes, ob bene edu-
 catis & instructos Liberos felices haud immerito praedicentur.
 Hinc Solon coram Rege Lydorum Cræso, Tellus Atheniensem be-
 atissimum praedicabat, quod & obitu pro Patria honesto occubu-
 isset, & filios superfluos reliquisset, pietate & virtute præcullen-
 tes. Vir sapientissimus etsi thesauros regios inspexerat, peragra-
 rat florentissimum Regnum, viderat Regem magnificè & tranquil-
 lè omnibus imperantem: His tamen omnibus Obitum beatum
 (ante quem nemo beatus dici potest) & liberos benè educatos &
 instructos jure optimo præferebat. Nam, ut prius præteream,
 quod tamen Cræsus ipse Rogo impositus verissimum & certissi-
 mum esse confessus est, & suo Exemplo attestatus; Posterior
 beatitudinis pars tanta est, ut si hanc quis consecutus fuerit,
 Liberos puto eruditione & Virtute florentes, is consecutus id vi-
 deatur, quod præter Salutem æternam omnes unicè querunt.
 Atque illud ipsum est, in quo Cornelia Gracchorum Mater tri-
 umphabat. Cum enim Campana Matriona apud illam hospita,
 Ornamenta sua illo seculo pulcherrima ostenderet, remorabatur
 eam, quousque è Schola redirent Liberi: Et hæc, inquit, or-
 namenta mea sunt. Ex quo intelligere licet, bonorum Paren-
 eum liberos, à bonis & benè instructos Thesaurum regium Cræsi
 fiscum, aurea Tantali talenta, magnificas Persarum gazas, &
 toto Orbe decantatam Arabum felicitatem infinitis modis exupe-
 rare, Qui sicuti Numinis benignitate Parentibus contigerunt;

Herodot.
lib.1. cap.
6.

Valer.
Max. lib.
4. cap. 4.

ita divino & humano jure curare tenentur, ut bene videm habeantur
& educantur, nulliq; rei majorem laborem, quam institutioni Libero-
rum recte & commoda impendendum esse, ab omni ævo sapientissimis
semper visum est. Id ipsum, verò privatim & domi rectius & com-
modius, quam publicè & in Schola fieri posse multi sanè dicendi artifi-
cio, persuadendi studio multa dixerunt, scripserunt, tantamq; sibi pro
privata Institutione susceperunt propugnationem, ut pro artis & focis
videantur decertasse. Me autem, qui jam aliquot annos & priva-
tim & publicè bonorum liberos informavi, Institutioni & Schola pu-
blicæ palmam dare Usus & Experientia jubet, & mihi quidem (sal-
vâ tamen cujusq; Opinio) publica privatâ semper visa est po-
rior Disciplina.

Hac de re, utilius sc. pueros & Juventutem publicè informari,
quam privatim, pauca, eaq; simplicia scribam. A Vobis verò Domi-
nis & Favoribus meis omni Observantiæ cultu dignissimis, quibus
possum precibus contendo, ut, pro vestra singulari benevolentia & hu-
manitate, placido vultu, qui Animi benevoli indicium est, hæc excipi-
atis, quo Oratio mea, his veluti subventa venis, quem sibi proposuit
portum, facilius & ex votis consequatur.

PRæclare equidem & disertè admodum à multis olim
de privata institutione dictum, ejusq; Causa defensa
est, ut, si Verborum fucus, quemadmodum in aliis
sæpè rebus, ita in hac quoque Veritatem possit obscura-
re, actum planè esset de publicis Scholis. Quid enim illi
ad Causæ suæ patrocinium & defensionem non attule-
runt? Quam multa subtiliter de Utilitate, & Commodo
ex institutione privata promanante? quam multa gra-
viter de More, de Consuetudine, de Exemplis? Verùm,
qui res à verbis secernit, & quod boni & circumspècti
est animi, in utramque partem quæ dici possunt, rectè
percipit,

percipit, ac Veritati in omnibus Controversiis locum
relinquit, facile publicam institutionem ab injuria sæpis-
simè à contradicentibus ei illata vindicabit. Cum enim
omnibus Animantibus, etiam quæ Natura ad partum ab-
jecit, studium ab eadem inditum, quo noxia depellant,
profutura confectentur: tum hominibus imprimis im-
peravit curam, quæ evitantur, ut dignitatem, præstanti-
amq; hominibus, præ cæteris animantibus divino mune-
re concessam, ornasse potius & amplificasse quam ab-
jecisse & diminuisse videantur. Cum autem Naturæ
tanta sit infirmitas, tanta ingenii stupiditas, tanta Mentis
hebitudo & coecitas, ut, nisi diligens educatio accesserit,
conformatioq; Doctrinæ parvulis, animantibus brutis
evadant ineptiores; tenera namque Juventus habet ma-
lum sibi naturâ insitum, & ex lapsu contractum proto-
plasterum foedissimo, ut sit fera, sit maliciosa, & semper
à virtute ad vitium proclivis. Id quod planum faciunt,
non sacræ solum paginæ, sed & ipsa Experientia, testis
sat locuples, hoc ipsum quotidiè nos edocet. Quam
primum enim infantulus à Materculæ suæ dulcissimis
mammulis est prohibitus; en subito perditæ, & ab Ada-
mo hæreditate quasi acceptæ naturæ specimen edit: om-
nium malorum est capacissimus, in bonis verò hauri-
endis totus & omninò stupidus. Si fortè perperam
quicquam agi videt, ah quam citò illud imitari & expri-
mere studet: sin verò ad honesta parentes bonis allicere
conantur verbis, omnem institutionem renuit, respu-
it, & si cupidius instant, illicò lacrymularum cadunt. At-
que ea malitia in pueris his seculis capit incrementa. E-
jusmodi autem naturâ perditum filium, frugi reddere,
hic labor, hoc opus est. Quo igitur remedio tanto malo

Pro Sext.
Rose.

occurrendum? Multi sæpè Parentes liberos & filiolos
plorantes audire perhorrescunt. Et licet interdum eò
deveniant animi vehementiâ commoti, ut jam magis ad
severitatem impliciti, quam ad Misericordiam proni vi-
deantur, paternus tamen & maternus sanguis, qui, ut la-
tinitatis princeps Cicero testis est, magnam vim, ma-
gnam necessitatem possidet, & magnam religionem, re-
trahit, omnem severitatem excutit, nec in ira obfirmatio-
res Parentes esse sinit. Unde fit, ut minus arctè habere
liberos possint. Ergo, ubi jam aliquid ætatis habent,
iisq; integer ævi seu vitæ sanguis incipit crescere, germa-
ni & fidelis parentis officium sequitur parens, & filios na-
turâ indomitos & feros ad Scholas ablegat, eosq; non
Mulierculæ, quæ seipsam, si quando animus commotus,
nec regere novit, nec nisi vindicta satiata acquiescere, sed
Præceptoribus piis, probis, doctis tradit informandos,
illis committit, istorum mandat fidei, ut sint quasi secun-
di, amore, curâ & sollicitudine pueris parentes, ut mode-
stè vivere doceant, ut feram illam, ac belluinam ferè na-
turam exuant, & honestas paulatim Artes instillent. Hic
creantur quasi novi homines: exiit plena nequitia
vestis, induitur candor & probitas: hic tortuosi & inflexi
ramuli flectuntur, ut ad justæ aliquando altitudinis cul-
men honoris perveniant & excrecant: hic relinquitur
Stultitia, cui indulgent persæpè parentes, arripitur Sa-
pientia: hic feroces fiunt cicures: hic rustica morum in-
sulitas interit & urbanitatis semen reviviscit: hic deni-
que ignorantia nubes dispelluntur caliginosissimæ, & lux
omnis Scientiæ exoritur clarissima, fontesq; immortalis
Sapientiæ fluunt. Hi sunt thesauri amplissimi, quos pu-
blica institutio in se reconditos habet: hæ sunt divitiæ,
quas

quas cultoribus suis promittit, quas præstat; hæc sunt bona, hæc commoda, quæ tanquam uberrima messis ex gremio suo abundantissimo effundit largissimè. O Majorum Sapientiam nunquam honorum titulis satis condecorandam! O Bonitatem, quæ nunquam non dico factis retribui, sed ne Cogitatione quidem fatis honestâ & gratâ recompensari potest! Tuam, ô pia Antiquitas, Sapientiam, tuam Bonitatem, quam in constituendis Scholis publicis elucere fecisti, & posteris exhibuisti, omnes, quotquot erunt, si modo guttula honestatis in ipsis delituerit, si modo ex historia Philippi Macedonis didicerint, nihil esse turpius, nihil flagitiosius, quam si cujus fronti hæc inuri stigmata possint: **HOSPES INGRATUS**, æternâ memoriæ recordatione celebrabunt. Celebranda etiam meritò veneranda posteritas, quæ à Majoribus constitutas Scholas, ex quibus tantus tantorum bonorum cumulus in omnes pietatis, virtutum & eruditionis amantes redundat, piâ religione conservat. Itaque ad Scholas, & quidem publicas, ableganda est Juventus, ubi non vulgi, in quo, ut loquitur Eloquentiæ ille Pater Cicero, nec Judicium, nec Consilium, nec Discrimen, sed Virorum prudentissimorum, usu, & rerum multarum experientia, magnis sumptibus hinc inde acciti, & in omnium Doctrinarum genere exercitati viri, quos Plutarchus Doctores requirebat, inveniuntur: Non hic ebriosis, unde pessimum discipuli Exemplum trahant: non blasphemis, qui vitiosam pravitatem in eos transferant, admittuntur; sed tales, qui duces Juventutis sunt optimi, fidelissimi. Adsunt præterea hic non vulgares, sed publicâ Authoritate ex optimis collecti Ephori & Inspectores, qui suâ præsentia, creberrimo accessu, inspectione

In Orat.
proPlane

ctione fidelissimâ stimulos quasi docentibus in docendo
& informando addunt: tanquam Scholarum nutritii
Docentibus de subsidiis & salariis liberaliter prospiciunt:
Diligentiam & Assiduitatem laudibus efferunt, in negli-
gentiam verò severè animadvertunt. Hinc illi sui non
immemores Officii Scholas non solum mirâ dexteritate
ac fide regunt ac gubernant, sed pia quoq; & erudita scri-
pta Juventuti, non sine maximo labore instillant, & sum-
ma assiduitate inculcant. Quanto enim cum fructu di-
vino fontis Israël's liqore tincti Theologi sacrosanctam
hic proponunt Theologiam? Jurisperiti Juris & æqui
doctrinam? Sanitatis vel integræ conservandæ, vel affli-
ctæ restituendæ scientiam Medici? quanta suavitate sa-
pientia humana, longaq; rerum experientia præstantissi-
mi Philosophi de rerum natura, moribusq; honestis do-
ctrinam? adeò ut nihil, nihil, inquam, in harum utilissi-
marum disciplinarum corpore, atqve in omnibus arti-
bus, scientiis possit desiderari. O igitur Magistratum
omni laude, & quidem sempiternâ dignissimum, cui usq;
adeò literarum domicilia curæ sunt, ut nihil planè, quod
ad ea conservanda & augenda pertinet, intermittat! O
Seculum beatissimum! O terq; quaterq; felices Adole-
scentes & Juvenes, quibus tales Institutores Vix, mo-
rumq; Architecti præficiuntur! Cæterum, quam lubrica
quæso pueritiæ & Adolescentiæ ætas, quam infirma,
quam ad Voluptatem prona, ad intemperantiam pro-
pena? ad quæ vis flagitia suo pte impetu proclivis, atqve
adeò mille tendiculis improbi illius & maligni spiritus in-
finitis illecebris & Mundi corruptelis obnoxia? Nam eo
in flore ætatis maximè omnium se prodit iagenitus ille
depravatæ naturæ morbus, quando haud aliter atqve
Calx

Calx affusa aqua, aut ignis oleo infuso plena vi exæstuat
indomita concupiscentia, totumq; Chaos humanorum
aff. etuum in apertum se profert. Hanc Adolescentiæ
ingenitam pravitatem & malitiam domi optimè inter pa-
rietes privatos, privatis à Præceptoribus, qui corrigi pos-
se autumant, falli eos & toto cœlo errare experientia
quotidiana satis, meo quidem iudicio, semperq; testatur.
Quam enim cœcus ibidem sæpenumero Amor Parentum?
quam indulgens nimis educatio? quam negligens
Disciplina? Ubi Pædagogus mulierculus aut Viros inter-
dum, præter barbam, mulierculis similimos audire cogi-
tur, qui credula quadam Misericordia, aut inimica bene-
volentia, laxatis Disciplinæ vinculis in agnita malicia &
morum pravitate adolescere Adolescentes potius, quam
εὐμαρδία καὶ ὑπερφίαλος κολοίβη, secundum Paulinam exhorta-
tionem, institui eos volunt & educari. O pestem, O la-
bem! O vitiorum & malorum Magistram! Accidit e-
nim, ut ad hunc modum educati Adolescentes equo fe-
roci non fiant absimiles, qui excusso fessore, suo fertur
impetu, donec aut freno injecto coerceatur aut ipse se
præcipitet. At verò, si quis publicam institutionem con-
sideret, ea quam optimè innatam istam pravitatem emen-
dari, vel me tacente iudicabit: Etenim Præceptores huic
præfecti, qui observant illud Lyconis Philosophi, qui
duos acerrimos stimulos puerorum ingeniis excitandis
adhibendos esse existimabat, Pudorem, quem iusti pro-
bri metum, & Laudem, quam omnium Artium altricem
dicebat; Commonefaciunt illi Adolescentes, de pudore
& magnanimitate ex sententia Platonis ingenita nobis,
ideoq; pudore quasi quodam freno affectus à turpibus li-
cet suavis cohibent; Magnanimitatis calcaribus ad
hunc

Ephef. 6.

v. 4.

B

hunc

honestæ, quamvis ardua propellunt. Hinc est quod laude, quo nullum amplius præmium, ornant bonos & cohonestantq; diligentia, industria & probitati honorificum exhibent Testimonium; Desides verò, ignavos, contumaces & refractarios legum vinculis coercent, & exhortationum, Objurgationumq; stimulis excitant: Hi verò Objurgationis pudore, vel poenæ metu, si sint sanabiles, ad Officium adducuntur; sin desperati fuerint, ex Coetu, numeroq; proborum, ne exemplis suis aliis noceant, excluduntur. Perpendite hæc, & perpendite diligenter, qui privatam institutionem tanti facitis, Scholas contra publicas, quam Veterum quidam rectè domicilia pietatis, Officinas Artium, disciplinarum, virtutum appellavit, oclusas planè vultis, earumq; Moderatores ex coetu hominum quasi removendos & exterminandos clamitatis: Laudantur hortulani industrii, cum herbas frugibus inimicas eruncant, dant operam, ne plantulas illæ viles suffocent; quanto igitur magis, ut ait Lutherus in Colloquiis, præ reliquis eligendi, & in pretio maximo habendi sunt industrii, fideles publici Præceptores, qui ut Respublica literaria salva maneat & incorrupta, refractorum naturam perditam & malitiam ingeneratam verbis verberibusq; corrigunt, insanabiles ex agro scholastico exterminant. Quod si nihil aliud ex Scholis publicis quam ista morum disciplina peteretur, quis eas non jure privatis anteferet? Morum enim Urbanitas quanti sit faciendâ nemo non videt, nisi sit totus tardus & bardus, supinus & stupidus. Hæc tanti est apud alios omnes cordatos & verè doctos habita, ut etiam hominem, qui à morum civilitate alienus, se apud alios urbanè, comiter, honestè, amabiliter, venusteq; gerere minus didicit, licet omnia

Omnia alia didicerit, non tamen doctum, sed indoctum & dediscentem vocitent; juxta illud: Qui proficit in literis & deficit in moribus, magis deficit, quam proficit. Et sane, quid est ab homine alienius, quam cum homine non posse versari? Et nihil est homini spurcius, quam, cum homo à Deo rationalis sit conditus, se tamen ut sordidum pecus velle abjicere & prosternere, & ab omni se elegantia sejungere. Quid verò è contrario beatè vivendi rationi magis est amicum & consonum, quam familiariter hominibus uti? qua de re perelegans ipsius Ciceronis Testimonium habemus, ubi in Epistola quadam ad familiarem suum Pætum sic scribit: Extra jocum moneo te, quod pertinere ad beatè vivendum arbitror, ut cum viris bonis, jucundis, amantibus tu vivas: nihil est aptius vitæ, nihil ad beatè vivendum accommodatius. Quare, nisi ab hominum communitate in vastam aliquam solitudinem demigrare sit animus, nisi hominum usu Adolescens & Juvenis spoliari velit, exuat oportet morum rusticitatem; quæ nullibi melius quam in Scholis publicis corrigitur, tollitur. Cum enim intra privatos parietes educatus puer, cum Domesticis, Ancillis & Servis, apud quos omnis urbanitas exaruit, versetur, horum etiam mores addiscit. Longè autem alia ratio in Scholis publicis, ubi non cum Servulis & Ancillis, non cum perditis gnathombus, sed cum Condiscipulis, literarum, honestarumq; artium Studiosis est, vivit & conversatur, ubi, quos præcedat & quos sequatur, habet: quæ conversatio efficit, ut tandem & ipse honestus & benè moratus evadat: Nam

Tum benè fortis equus referato carcere currie,

Cum quos prætereat, quosq; sequatur habet.

B 2

Ut

Lib. 9. f. 2
mil. ep.,
24.

Ovid. 3.
de arte,

Ut canit tuba Ovidii poetica. Quæ privata disciplina efficiat, quomodo mores Juventutis conformet, paulò ante legistis. Videmus itaque, quid inter Scholasticum publicum & privatum, quoad M O R E S interfit; Sed si Scholas publicas ulterius consideremus, PROPECTUS sanè in iis major est & felicior. Rerum, quod omnibus constat, discendarum permagna est Varietas, multitudo innumera, perplexitas inexplicabilis: quo fit, ut nemo tanta ingenii sagacitate aut industriâ præditus sit, ut una vice quæ audit, memoriæ statim infigere possit: sed optima memoriæ ars est penitus intelligere, intellecta subinde repetere: Ubi ergo puer melius rem intelliget & memoriâ comprehendet, quam in publicis artium Officinis, ubi Præceptores fideles fidelibus suis repetitionibus memoriâ juvant, eiq; succurrunt? Ubi major anîa intellecta relegendi, inculcata repetendi, quam ubi Condiscipulos quotidie recitantes audit, & vel decies auribus percipit in Schola ex Commilitonibus, quæ domi, cum magno privati Præceptoris tædio, vix bis aut ter repetuntur? quin & non rarò ab iis provocatus, de injunctis & inculcatis rationem reddere cogitur. Hinc factum esse animadvertimus, quod ex publicis Scholis semper prodierint, & hodierno die quasi turmatim emergant, qui facundè in Ecclesia concionantur, qui sapienti eloquentia moderantur Senatam, qui prudentissimè jura dicunt, qui denique Judicio magno valent & autoritate. O eximios & magnificos Scholarum publicarum fructus! O insignes institutionis & informationis diligentis Utilitates! O felices pueros & Adolescentes, qui ad publicas, ad publicas, inquam, Scholas ablegantur! Quod si jam eorum in medium afferre Exempla vellem, qui obscuro loco
nati,

nati, Scholarum publicarum Præceptoribus adjuti ad dignitatis & honoris gradum sunt eVecti, nomen post se nunquam interiturum reliquerunt, Charta me deficeret. Quid enim referam de te, venerande Pater Luthere? quam difficili cum labore in annis juvenilibus publicas adire Scholas non defugisti, & hac ratione summam eruditionem, doctrinam admirabilem, rerum omnium Experientiam consecutus es? Non solum Patriæ alumnus eras Scholæ publicæ, verùm & vidit te Magdeburgum, & magna cum admiratione vidit: Vidit te inclyta Academia Erfurtensis deditum optimis studiis: disputantem & dicentem suspexit, coluit in amore & deliciis habuit alma Witeberga: Quid de te, mi reverende in CHRISTO Pater Quistorpi? Tu, tu eras Ecclesiæ lumen, Academiæ Rostochiensis Ornamentum, imò columen, Rostochii Patriæ tuæ fulcimen, tu eras Vir pietate, eruditione, judicio ingenioq; verè magnus: Sed unde tibi hæc pietas, Eruditio, judicii ac ingenii Præcellentia? Ex Scholis, & quidem publicis. Jactus enim in Schola triviali patria probè fundamentis, ad Scholam Berolinensem à suis ablegatus, atque ibi per aliquot annos in studiis humanitatis & literarum versatus fuit: Hinc Francofurtum ad Oderam concessit, & postea Academiam Lipsiensem, Witebergensem, Jenensem, Marpurgensem & alias adiit, perstravit; Silentio Scholarum illum Seminatorem Philippum Melanchtonem, Chemnitium, Hunnium prætereo: Quales Viros & quantos Theologos? Lumina profectò & firmamenta Scholæ & Ecclesiæ Christianæ: At in publicis Scholis hi pietatis ac literarum fundamenta omnes jecerunt, publicorum Præceptorum informatione ad Eruditionis culmina omnes ascenderunt. Et quare nos

laudabilem hanc & Ecclesiæ tum Reipubl. utilem pueros
informandi consuetudinem laudibus summis non effere-
mus, cum tantum absit, ut exterarum nationum populi
eam vituperent, ut eam à nobis addiscant, & suis etiam in
locis florere potius cupiant: Exemplo sit Vir ille eximiæ
prudentiæ & doctrinæ Contarenius, qui cum in Germa-
nia animadvertisset, non promiscuè cuilibet, ut in Italia,
Scholas privatas aperire licere, sed magna cura & diligen-
tia, & non nisi publica Authoritate, quorum Vita & mo-
res probati essent ad munera illa deligi, domum reversus
laudabilem hanc consuetudinem Venetis etiam suis sum-
ma cum collaudatione persvadere, & in eorum Rempubl.
aliàs sapientissimè institutam introducere non dubitavit.
Neque tamen laudabilis hic mos ita Juventutem infor-
mandi apud Germanos primo cœpit, sed si fides habenda
Historicis; apud Francos olim, qui sub Quercu suos eru-
diebant discipulos, percelebris fuit & usitatissimus: Et ut
habet Plutarchus, Lycurgi tempore Spartanorum Libe-
ros non pro patrio arbitrio privatim parentibus educari
erat permissum, sed simul atque annum ætatis attingissent
septimum, Lycurgus eos acceptos publicis subdidit Præ-
ceptoribus: quo ipso Cives affefecit, ut non vellent,
nec scirent ullo modo privatim vivere, sed apum more
ad Rempubl. semper essent comparati. Sin hæc laudabilis
passim jam in Orbe recepta Consuetudo Scholis publi-
cis laudis satis non afferret, ut eas pro privatis eligendas
putaremus, vel ipsa necessitas huc impellere nos deberet.
Cum enim Rector ille humani Generis admirabili planè
diversitate ac ordine omnia ita disposuerit, ut non in una
domo, non uno in homine omnes artes, omnes discipli-
næ & scientiæ, quæ nos humaniores reddant, invenian-
tur.

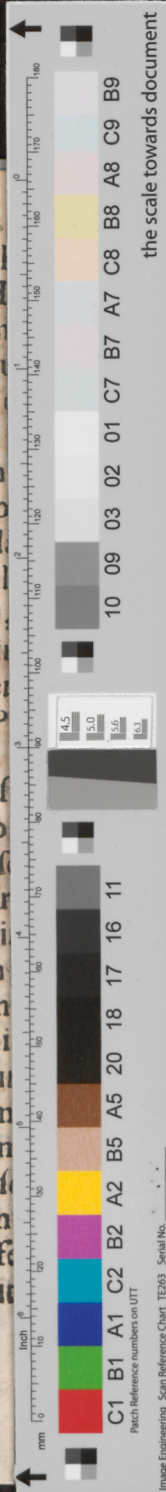
eur, sed ita divisa ac dispersa sint, ut hic Eloquentiæ ac Philosophiæ, ille Theologiæ, Medicinæ, alius Jurisprudentiæ Cognitione præditus sit, facile videmus, neminem domi in ergastulo quasi sedentem harum omnium posse fieri participem; An unus, ad tot disciplinas, tot facultates proponendas sufficiat? annon publicis istæ in Scholis, ubi singularum disciplinarum, singularum facultatum Professores constitutos videmus, felicius & majori cum fructu Juventuti instillentur? Quod ipsum cum & Persæ probè intelligerent, non unum sed quatuor, eosq; non vulgares, sed, ut refert Plato, ex optimis electos Regibus suis præfiebant Præceptores, sapientissimum videlicet, Justissimum, Temperantissimum atque Fortissimum; Quorum primus Magicam, quæ erat illis Deorum Cultus, & regia tradebat instituta: Secundus, ut in omni Vita verax esset, informabat: Tertius, ne ulla Cupiditate superaretur, ut & libere vivere disceret, horabatur: Quartus denique, ne quando metuens servus fieret, impavidum & intrepidum eum reddebat: O quanta Scholarum publicarum utilitas! Quantum commodum! Quanta bona ex iis in genus humanum promanant! Ut sublatis iis barbariem sequi necesse sit, barbariem impietatem, impietatem Legum contemptionem, omniumq; scelerum ac flagitiorum effusam licentiam: Quorum Consideratione, præter triviales publicas Scholas, quarum plurimæ sunt per Orbem mitiorem constitutæ, & adhuc quotidie, DEO gratia, constituuntur, multas olim Imperatores Academiis extruxerunt, admirandum, quantis easdem immunitatibus donarint. Certè si cui Demosthenis facundia, si cui Ciceronis Eloquentia concessa esset, non equidem posset voce sat magna, Oratione sat uberi Majorum in constituendis Scholis & Academiis, pietatem, bonitatem, laudare, prædicare, celebrare. Qui enim posset? Convertamus nos ad earundem Contemplationem: Est Urbs Vienna clarissima, quæ jam ab annis mille ducentis & triginta septem Artium liberalium Studiosis hospitium præbuit. Est Heidelberga, ubi jam ab anno 1346. Academia floruit. Est Colonia ubi jam ab anno 1388. Erphordia, ubi ab anno 1392. Lipsia, ubi ab anno 1408. Rostochium, ubi ab anno 1419. Lovania, ubi ab anno 1459. Basilea, ubi jam ab anno 1460. Academiæ in flore, vigore, honore. Quid de Academia
Gryphs.

Gryphswaldensi, quæ anno post natum CHRISTUM 1460. constituta fuit? Quid de Tubingensi, quæ anno 1477. erecta? Quid de Moguntinensi, quæ anno 1482. emerfit? Quid de Wirtembergensi, quæ anno 1502. initiata fuit? Quid de Francofurtana ad Viadrum, quæ anno 1506. exhibita. Marpurgensem quod attinet, ea anno 1526: Regiomontana verò anno 1544: Jenensis anno 1548: Argentinenfis anno 1568: Altorfiana anno 1574: Helmstadiana, 1576. constituta est. O Sapientiam Veterum nunquam satis laudabilem! O pietatem, bonitatem immensam, æmulationem recentium honestissimam, nunquam ex mortalium memoria vitæq; evellendam, sed ad totius Orbis memoriam sempiternam infusus reponendam! Tanta enim hæc omnia sunt, ita magna & splendida, ut singularum Scholarum publicarum tam trivialium & particularium, quam Universalium sive Academiarum præstantiæ, laudibusq; describendis nemo sanè sufficiat. Nos autem DEO ter optimo maximo pro tot tantisq; beneficiis gratias agimus, quas possumus, maximas, & precamur, ut Scholas publicas, istamq; informandi Juventutem consuetudinem optimam, ad finem usque Mundi conferret: Præceptores quoque in trivialibus ut & Professores in Academicis Spiritu suo Sancto illuminet, roboret, foveat, tutelâq; divinâ servet: ut, tanquam Servi fideles, cum tota exulante in hisce terris CHRISTI Ecclesia, tandem ex hac miliarium valle sublati ad Coronam cœlestem, ubi æternis gaudiis perfruemur, evolent!

Calx affusa aqua, aut ignis oleo infuso
indomita concupiscentia, totumq; Cl
aff. Etium in apertum se profert. H
ingenitam pravitatem & malitiam dom
rietes privatos, privatis à Præceptorib
se autumant, talli eos & toto celo
quotidiana satis, meo quidem iudicio,
Quam enim cæcus ibidem sæpenum
tum? quam indulgens nimis educatio
Disciplina? Ubi Pædagogus muliercul
dum, præter barbam, mulierculis simil
tur, qui credula quadam Misericordia,
volentia, laxatis Disciplinæ vinculis i
morum pravitate adolescere Adolescer
εἰς παιδεία τοῦ ἁγίου πνεύματος, secundum P
tionem, instituit eos volunt & educari
bem! O vitiorum & maiorum Magist
nim, ut ad hunc modum educati Ado
roci non fiant absimiles, qui excusso s
imperu, donec aut freno injecto coer
præcipitet. At verò, si quis publicam i
fideret, ea quam optimè innatam istam
dari, vel me tacente iudicabit: Etenim
præfecti, qui observant illud Lyconi
duos acerrimos stimulos puerorum u
adhibendos esse existimabat, Pudorem
bri merum, & Laudem, quam omnium
dicebat; Commonefaciunt illi Adolesc
& magnanimitate ex sententia Platon
ideoq; pudore quasi quodam freno aff
get suavis cohibent; Magnanimitate
B

1110

estuat
orum
entia
er pa
pos
entia
atur.
aren
lgens
inter
cogi
bene
tia &
quam
orta
O la
dit e
uo fe
fertur
ple se
n con
emen
s huic
i, qui
randis
i pro
ricem
udore
nobis,
bus li
ous ad
hone-

Ephes. 6.
v. 4.